

Zeldzame zangvogels in België in 1998-2003

Eenendertigste rapport van het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité

*Rare passerines in Belgium during 1998-2003 - 31st report of the Belgian Rarities Committee.
Passereaux rares en Belgique 1998-2003 - 31ème rapport du BAHC*

GUNTER DE SMET, PETER ADRIAENS, MARNIX VANDEGEHUCHTE EN DE LEDEN VAN HET BAHC

Dit 31e rapport van BAHC en CH behandelt zeldzame zangvogels vanaf 1998 t.e.m. 2003.

Hoogtepunten

- 1e Kleine Kortteenleeuwerik *Calandrella rufescens* (2003)
- 1e Blauwstaart *Tarsiger cyanurus* (2001)
- 1e Brilgrasmus *Sylvia conspicillata* (1999)
- 1e en 2e geval van Siberische Boompieper *Anthus hodgsoni* (1998 & 1999)
- 2e Mongoolse Pieper *Anthus godlewskii* (1998)
- 2e Iberische Tijftjaf *Phylloscopus ibericus* (2001)
- 2e en 3e geval van Izabelkluwier *Lanius isabellinus* (1999 & 2000)
- 3e Blonde Tapuit *Oenanthe hispanica* (eveneens het eerste geval van Oostelijke Blonde Tapuit *O. h. melanoleuca*) (2002)
- 3e en 4e geval van Wilgengors *Emberiza aureola* (2001 & 2003)
- 4e tot 6e geval van Citroenkwikstaart *Motacilla citreola* (1998, 2000, 2001)
- 5e Kleine Sprinkhaanzanger *Locustella lanceolata* (2000)
- 5e Kleine Zwartkop *Sylvia melanocephala* (1999)
- 5e en 6e geval van Struikrietzanger *Acrocephalus dumetorum* (2003 [2])

5e tot 8e geval van Krekeltzanger *Locustella fluviatilis* (1998 [2], 2000 [2])

5e tot 8e geval van Grauwe Fitis *Phylloscopus trochiloides* (1998 [2], 2000, 2002)

Inleiding

Dit rapport, dat gezamenlijk werd opgesteld door het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité (BAHC) en de Commission d'Homologation (CH), behandelt de aan homologatie onderworpen zangvogeltaxa die waargenomen werden op Belgisch grondgebied in de periode 1998 tot en met 2003 (en ook enkele eerdere gevallen die laattijdig ingediend werden). Aangezien dit een inhaalbeweging betreft, wordt weinig uitleg bij de gevallen gegeven.

Het rapport bevat ook een herziening van de Belgische gevallen van Citroenkanarie *Serinus citrinella*, waarbij vier bijkomende gevallen van deze soort aanvaard werden in categorie A.

Tijdens de langdurige periode behandeld in dit rapport, onderging de lijst van beoordeelde taxa verschillende wijzigingen. Een reeks soorten werd met terugwerkende kracht van de lijst gehaald sinds 1998: het BAHC heeft besloten om geen details te publiceren van de Vlaamse gevallen van

deze soorten sinds dit jaar (DE SMET *et al.*, 2004), terwijl de Waalse en Brusselse waarnemingen door de CH gepubliceerd worden in een regionaal rapport (RATY & CH, 2005). Wat de zangvogels betreft, gaat het om Grote Pieper *Anthus richardi*, Roodkeelpieper *Anthus cervinus*, Graszanger *Cisticola juncidis*, Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola*, Orpheusspotvogel *Hippolais polyglotta*, Sperwergrasmus *Sylvia nisoria*, Notenkraaker *Nucifraga caryocatactes* en Raaf *Corvus corax*. Deze soorten worden dus niet opgenomen in het huidige nationale homologatierapport. Ook de ondersoorten Roodbuikwaterspreeuw *Cinclus cinclus aquaticus* en Kortsnavelboomkruiper *Certhia familiaris macrodactyla* worden niet langer beoordeeld. Een volledige lijst van de soorten en ondersoorten die op nationaal of regionaal niveau aan homologatie onderworpen zijn sinds 2004, werd gepubliceerd in bijlage van RATY & CH, 2005.

Grote Pieper *Anthus richardi* en Roodkeelpieper *Anthus cervinus* zijn zeldzame doortrekkers in België. Gedurende de laatste 10 jaar werden meer dan 100 exemplaren gemeld met jaarlijks meer dan 10 exemplaren. Hierdoor komen beide soor-

ABSTRACT

This combined report of the Belgian Rarities Committee [both the French-speaking (CH) and Dutch-speaking (BAHC) parts] deals with 165 records of rare passerines in Belgium from 1998 until 2003, 32 of which were insufficiently documented. In addition, some earlier records, which have not yet been assessed, are included as well. All records included refer to species, which are subject to approval by the Belgian Rarities Committee. This six-year period brought four new passerine species to the Belgian list (Lesser Short-toed Lark, Olive-backed Pipit, Red-flanked Bluetail and Spectacled Warbler), as well as one subspecies (Eastern Black-eared Wheatear).

RÉSUMÉ

Ce rapport combiné du BAHC flamand et de la Commission d'Homologation wallonne traite les passereaux rares en Belgique pour la période 1998-2003, et également des cas antérieurs qui n'avaient pas encore été évalués. Tous les cas concernent des espèces soumises à homologation dans tout le pays. Pour cette période de six ans, 4 nouvelles espèces ont été ajoutées à la Liste belge: Alouette pipolette, Pipit à dos olive, Rossignol à flancs roux, Fauvette à lunettes et la race occidentale du Traquet oreillard.

Gunter De Smet, Edmond Blockstraat 11, B- 9050 Gentbrugge gunter.de.smet@pandora.be
Peter Adriaens, Volmolenstraat 9, B- 9000 Gent peter.adriaens@dutchbirding.nl

BAHC p/a Marnix Vandegehuchte, Willem de Zwijgerstraat 8, 8020 Oostkamp, België.
Tel. 050 827260 (thuis); GSM 0486 39 37 56.

E-mail : Voor opmerkingen of vragen : marnix.vandegehuchte@telenet.be
Voor formulieren en algemene informatie : <http://www.bahc.be/>

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Totaal
Grote Pieper <i>Anthus richardi</i>	67	38	43	18	16	21	31	33	20	15	302
Roodkeelpieper <i>Anthus cervinus</i>	48	47	54	33	42	26	28	25	15	18	336

Tabel 1. Jaarlijks aantal gemelde exemplaren van Grote Pieper *Anthus richardi* en Roodkeelpieper *Anthus cervinus* in België in 1994-2003.Table 1. Yearly reported number of Richard's Pipit *Anthus richardi* and Red-throated Pipit *Anthus cervinus* in Belgium during the period 1994-2003.

ten niet langer voor homologatie in aanmerking (zie tabel 1).

Waterrietzanger is een globaal bedreigde soort waarvan een aanzienlijk aantal doortrekt in België. Met name dankzij een techniek waarbij een opname van de zang 's nachts wordt afgespeeld, konden sinds 1987 veel Waterrietzangers geringd worden in België. Het topjaar was 1990 met 287 vangsten. De aantallen variëren in functie van de beschikbaarheid van ringers die zich op deze soort toeleggen in geschikte waterrijke gebieden (achterhavens Zeebrugge, decantatiebekkens Veurne, Mechels Broek, ...). De soort lijkt een voorkeur te hebben voor de kust en westelijke riviervalleien. De gedocumenteerde doortrekperiode valt tussen 23 juli en 16 oktober. Volwassen vogels trekken door vanaf einde juli (met als laatste datum 26 september). Daarna volgen jonge vogels met een doortrekpiek in augustus. Een goeie 10 % van de doortrekkers zijn volwassen exemplaren (n=678). Voorjaarsgegevens zijn zeldzaam met slechts 9 meldingen sinds de 19e eeuw. De uiterste data in het voorjaar zijn 7 en 30 april. Veldwaarnemingen blijven relatief schaars met als meest regelmatige plaatsen Lier-Anderstad en de achterhaven van Zeebrugge. Waterrietzangers in België komen uit Polen (bevestigd door ringterugmeldingen) en mogelijk ook uit Wit-Rusland (waar het gros van de wereldpopulatie broedt). In 1994-2003 werden ruim 526 Waterrietzangers gemeld in België, 473 hiervan betroffen ringvangsten. De rest zijn 13 aanvaarde en 40 niet-aanvaarde of niet-onderzochte veldwaarnemingen (zie tabel 2). Aangezien de bereidheid om Waterrietzangers te documenteren omgekeerd evenredig is met het aantal meldingen, is het niet langer wenselijk om deze soort op de homologatielijst te behouden. Aangezien de soort op wereldschaal bedreigd is, is het wel noodzakelijk om doortrek- en broedgebieden beter te beschermen. Alhoewel er al een 50-tal wintergegevens bekend zijn uit West-Afrika (Schäffer 1999) is er nog steeds onvoldoende geweten van het overwinteringsgebied van deze soort.

In 1994-2003 werden 133 Sperwergrasmussen

Sylvia nisoria geringd in België (gegevens KBIN). Sinds 1995 heeft het BAHC ringvangsten van Sperwergrasmus geregistreerd. De soort stelt geen determinatieproblemen in de hand en het aantal ringvangsten dat bij het BAHC gedocumenteerd werd, was niet langer representatief voor het totale aantal vangsten. Vervolgens onderzocht het BAHC enkel veldwaarnemingen. Er werden 12 veldwaarnemingen aanvaard in 1994-2003. Daarnaast werden in die periode 27 veldwaarnemingen niet aanvaard of niet onderzocht (zie tabel 3). Met terugwerkende kracht zijn veldwaarnemingen vanaf 1998 niet meer aan homologatie onderworpen. Aangezien de laatste decade meer dan 100 exemplaren opleverde, met slechts in twee jaren minder dan 10 exemplaren, wordt Sperwergrasmus van de homologatielijst afgevoerd. De uiterste data voor deze soort zijn 31 juli en 28 oktober. Er werden voorsnog geen adulte Sperwergrasmussen bij het BAHC gedocumenteerd. Dispersie van jonge vogels en 'reverse migration' zijn wellicht de belangrijkste verklaringen voor het voorkomen van deze soort in België. Voorjaarsgegevens ontbreken. Het topjaar voor deze soort was 1999 met ca. 31 exemplaren. De status van Graszwanger *Cisticola juncidis* en Orpheusspotvogel *Hippolais polyglotta* als broedvogels in Vlaanderen wordt toegelicht door Vermeersch et al. (2004). Orpheusspotvogel is op nationaal vlak geen zeldzaamheid maar een regelmatige broedvogel. In Vlaanderen blijft de soort schaars, met volgende bij het BAHC gekende meldingen: 1994 (4), 1995 (7), 1996 (4), 1997 (5), 1998 (3), 1999 (6), 2000 (11), 2001 (3), 2002 (8), 2003 (12). Hier ontbreken ongetwijfeld enkele ringgegevens. Beide soorten worden afgevoerd van de homologatielijst.

Roodbuikwaterspreeuw *Cinclus cinclus aquaticus* en Kortsnavelboomkruiper *Certhia familiaris macrodactyla* worden eveneens niet in dit rapport opgenomen omdat het in Wallonië regelmatige broedvogels zijn. Homologatie van Zwartbuikwaterspreeuw *Cinclus cinclus cinclus* en de nominaatvorm van Taigaboomkruiper *Certhia familiaris familiaris* blijft evenwel vereist, hoewel het verschil tussen deze ondersoorten en

onze broedvogels helaas niet altijd mogelijk is. Daarenboven zijn er nog geen broedgevallen van Taigaboomkruiper gekend voor Vlaanderen. Mocht het tot een broedgeval komen, dan lijkt het wenselijk om dit in een publicatie te documenteren.

Notenkrakers *Nucifraga caryocatactes* worden nauwelijks gedocumenteerd in Vlaanderen. Wellicht wordt de determinatie van deze soort door veel waarnemers als te eenvoudig ervaren. Bovendien is het sinds 1966 een regelmatige broedvogel in Wallonië. Notenkraker blijft een invasiegast in Vlaanderen. Zo werden in het invasiejaar 1968 meldingen van in totaal 1023 exemplaren gepubliceerd. De laatste tien jaar is de soort een zeldzaamheid in Vlaanderen: 1994 (1), 1995 (9), 1996 (3), 1997 (5), 1998 (2), 1999 (2), 2000 (2), 2001 (5), 2002 (3) en 2003 (1). Slechts een fractie van deze meldingen werd gedocumenteerd bij het BAHC. Beschrijvingen laten meestal niet toe om het onderscheid te maken tussen Siberische *N. c. macrorhynchos* en Midden-Europese Notenkrakers *N. c. caryocatactes* (laatstgenoemde is broedvogel in de Ardennen). Om die redenen lijkt het wenselijk om de soort van de lijst met beoordeelsoorten te schrappen.

Hoewel Raaf *Corvus corax* eveneens een regelmatige broedvogel is in België, blijven goed gedocumenteerde waarnemingen in Vlaanderen uitermate schaars. Ook buiten de gekende broedgebieden in Wallonië is het een grote zeldzaamheid. In de besproken periode werd door het BAHC slechts 1 geval aanvaard: 6 jan. 2001 Tollembeek (VB) 1 ex. korte tijd ter plaatse en rond 10u15 NE (Van de Water F.). Dit brengt het totaal voor Vlaanderen op 13 aanvaarde gevallen. Jaarlijks zijn er niet meer dan 1 of 2 meldingen. In 1999 broedde de soort in Nederland bij de Antwerpse Kempen op 1 km van de grens met Vlaanderen. Broedgevallen behoren dus tot de mogelijkheid in de toekomst. Aangezien Raaf een regelmatige broedvogel is in België, wordt de soort van de lijst met beoordeelsoorten afgevoerd.

BAHC en CH onderzoeken nog tot welke onder-

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Totaal
Ringvangsten	29	45	13	21	57	58	38	72	68	72	473
Veldwnm-aanvaard	0	2	4	1	2	2	0	1	1	0	13
Veldwnm-niet aanvaard/niet onderz.	0	5	3	0	2	9	5	6	6	4	40
Totaal	29	52	20	22	61	69	43	79	75	76	526

Tabel 2. Waterrietzanger *Acrocephalus paludicola* in België in 1994-2003.Table 2. Aquatic Warbler *Acrocephalus paludicola* in Belgium during the period 1994-2003.

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	Totaal
Ringvangsten	24	7	21	9	5	24	6	16	12	9	133
Veldwnm-aanvaard	0	0	1	2	1	1	0	0	2	5	12
Veldwnm-niet aanvaard/niet onderz.	0	0	7	2	4	6	3	3	1	1	27
Totaal	24	7	29	13	10	31	9	19	15	15	172

Tabel 3. Sperwergrasmus *Sylvia nisoria* in België in 1994-2003.Table 3. Barred Warbler *Sylvia nisoria* in Belgium during the period 1994-2003.

soort broedende Belfijsters *Turdus torquatus* in België behoren. Volgens Schmitz & Michel (2000) zou dit *T. t. alpestris* zijn, een ondersoort die vooralsnog op de officiële Belgische lijst ontbreekt. Doortrekkers behoren tot de nominaatvorm.

BAHC en CH besloten om het volgende geval van een vermeende tussenvorm van Balkankwikstaart en Gele Kwikstaart ssp. *Motacilla flava feldegg* x *Motacilla flava* ssp. niet op te nemen in het rapport: 28 en 29 april 2003, Lier (A), Koningshooikt : 1 mannetje (De Rouck K. et al.; BAHC; foto De Rouck K. in *Dutch B.* 25 : 200, *Natuur.oriol.* 70 : 54). In West-Europa worden af en toe Gele Kwikstaarten waargenomen met kenmerken die geheel of gedeeltelijk met Balkankwikstaart overeenkomen. De vogel van Koningshooikt wijkt af van wat doorgaans als 'typische *feldegg*' beschouwd wordt. Dergelijke vogels kunnen afwijkende *thunbergi* zijn, tussenvormen van *feldegg* met andere Gele Kwikstaarttaxa, mutanten, of variatie van *feldegg*. Aangezien dergelijke kwikstaarten vooralsnog niet in het broedgebied van *thunbergi* gedocumenteerd werden, is het mogelijk dat zij iets met *feldegg* te maken hebben. Onder meer in Roemenië worden regelmatig tussenvormen tussen *feldegg* en *flava* vastgesteld en sommige exemplaren lijken sterk op de vogel die hier ter discussie staat. BAHC en CH vragen zich af of het zinvol is om hybriden en tussenvormen in homologatierapporten op te nemen, aangezien het doorgaans niet mogelijk is om een zekere uitspraak over hun determinatie te doen.

Dank

Het BAHC dankt eerst en vooral *Natuurpunt* vzw. voor het dragen van de werkings- en publicatiekosten van het BAHC. Ook deze keer kunnen wij dankzij een goede samenwerking met de *Commission d'Homologation* (CH) een rapport over heel België aanbieden. De taal van de waarnemer bepaalt door welk homologatiecomité een waarnemingsformulier beoordeeld wordt. BAHC en CH zijn ervan overtuigd dat een zinvolle interpretatie van het voorkomen van zeldzame soorten alleen mogelijk is in een ruimere context. Bovendien is er behoefte aan wetenschappelijke samenwerking en nationale publicaties, wil men op internationaal vlak nog meetellen. Waardevol determinatieadvies werd ondermeer gegeven door Per Alström, Lars Svensson en Kees Roselaar.

Volgende BAHC-leden beoordeelden de gevallen die in dit rapport zijn opgenomen : Peter Adriaens, Patrick Beirens, Gerald Driessens, Raf Drijvers, Gunter De Smet (voorzitter), Jan Pollet (niet-

stemmend secretaris, afgetreden in 1999), Marnix Vandegehuchte (niet-stemmend secretaris), Walter Roggeman (hoofd Belgisch Ringwerk, ex officio), Jan Vanwynsberghe, Edward Vercruysse, Gunther Vergauwen.

GEBRUIK VAN DE SYSTEMATISCHE LIJST

Dit rapport volgt de indeling, verklaard in *Oriolus* 61:25-39.

Tekens en afkortingen/ Signs and abbreviations

Tijdschriften/Magazines

Dutch B.: *Dutch Birding*

Natuur.oriol.: *Natuur.oriolus*

Bird.World.: *Birding World*

Oriol.: *Oriolus*

Brit.Birds.: *British Birds*

10 Provinces/ 10 Provinces

A Antwerpen Lx Luxemburg

BW Brabant Wallon N Namur

H Hainaut O Oost-Vlaanderen

L Limburg VB Vlaams Brabant

Lg Liège W West-Vlaanderen

Geslacht, Leeftijd & Kleed/Sex, Age & Plumage

m. mannetje/male

v. vrouwtje/female

ad. adult

juv. juveniel/juvenile

Varia/Miscellaneous

Trekrichtingen worden aangeduid met universele afkortingen : N = noord, NE = noordoost, NNE enz./migrating birds are marked as N = North, NE = North East, NNE etc.

(f) fotografisch gedocumenteerd. Naam van de fotograaf. Foto gepubliceerd, met referentie, of duplicaat in BAHC-archief/photographed + reference.

(b) bandopname in BAHC-archief/tape-recorded (dit bewijsmateriaal werd gezien/gehoord door het BAHC, een dubbel berust in het BAHC-archief/this evidence seen/heard and filed by the committee)

(Deel)gemeentenamen dienen geïndexeerd te zijn op de meest recente overzichtskaart van administratief België (NGI, 1995), en worden cursief gedrukt. Plaatsnamen in Vlaanderen en in tweetalige gemeenten zijn in het Nederlands. Plaatsnamen in Wallonië zijn in het Frans.

Names of municipalities (printed in italics) must be indexed on the most recent municipality map (NGI, 1995). Names of municipalities in Flanders

and bilingual municipalities are in Dutch. Walloon municipalities are in French.

Telling van de gevallen

Volgens *Voorlopige lijst van Belgische vogels* (De Smet, onuitgegeven). Deze lijst vermeldt alle gehomologeerde gevallen in België. Enkel gevallen waarvan de datum tot op de maand precies en de plaats tot op de provincie precies bekend is, worden meegeteld. Drie gegevens volgen de soortnaam:

1. Exemplaren in de periode 1800-1949
2. Exemplaren in de periode 1950-1997
3. Exemplaren in 1998-2003

Count

Based on Preliminary List of Belgian Birds (De Smet, unpublished), an annotated checklist of all accepted records in Belgium. Only records with sufficient trustworthy information on date (at least up to the month) or location (at least up to the province) are included. Three figures are given :

1. Individuals in 1800-1949
2. Individuals in 1950-1997
3. Individuals in 1998-2003

SYSTEMATISCHE LIJST

1. Aanvaarde gevallen

Kortteenleeuwrik (12, 13, 7)

Calandrella brachydactyla

- 8 mei 1998, Bredene (W), Spanjaardduinen : 1 ex. overvliegend naar noordoost om 08u25 (Vergauwen G., Vanwynsberghe J. et al.; BAHC).
- 20 november 1998, Brugge (W), Zeebrugge, achterhaven : 1 ex. gevangen en geringd (39V29215), mogelijk *C. b. longipennis* (Vantorre G. et al.; BAHC; foto Vantorre G. arch. BAHC).
- 30 september 2000, Heist (W), Sashulle, daarna Baai van Heist : 1 ex. (Adriaens P., Thoen E. et al.; BAHC).
- 7 oktober 2000, Vorselaar (A) : 1 ex. gevangen en geringd (7352667) (Esch M. / Lier, Ledegen I. et al.; BAHC; foto Ledegen I. arch. BAHC); 7 tot 12 oktober 2000, Grobbendonk (A) : zelfde ex., vrijgelaten op deze plaats (BAHC; schets Driessens G. arch. BAHC).
- 9 november 2000, Knokke (W), Het Zwin : 1 ex. (Spanoghe G.; BAHC).
- 7 oktober 2001, Merksplas (A) : 1 ex. gevangen en geringd (42V63847) (Verlinden R. / Noorderkempen; BAHC).
- 17 en 18 juli 2003, Brugge (W), Zeebrugge,

voorhaven : 1 ad. (Vanermen N., Beirens P. et al.; BAHC; foto Beirens P. in *Dutch B.* 25 : 352; Verbanck K. in *Natuur.oriol.* 70 : 92).

Kleine Kortteenleeuwerik (0, 0, 1)

Calandrella rufescens

- 26 en 27 april 2003, Brugge (W), Zeebrugge, voorhaven : 1 ex. (Verbanck K., Vergauwen G. et al.; BAHC; Verbanck (2003c); foto Verbanck K. in *Dutch B.* 25 : 200, *Bird. World* 17 : 31, *Natuur.oriol.* 70 : 53; Heirweg B. in *Dutch B.* 25 : 205).

Het gaat om het eerste gehomologeerde geval van deze soort in België (en in de Benelux).

Roodstuitzwaluw (0, 7, 3)

Hirundo daurica

- 7 oktober 2000, Pamel (VB) : 1 ex. overvliegend naar zuid/zuidwest om 14u15 (Mertens J., Culo H.; BAHC; Mertens (2000)).

- 4 en 5 mei 2002, Grand-Leez (N), vijver van Long-Pont : 1 eerste-zomer (Billen F., Joris A. et al.; CH; foto Joris A. in *Dutch B.* 24 : 254).

- 12 mei 2003, Chimay (H), Virelles, meer : 1 ex. (Vanhove F., De Broyer A.; CH).

Mongoolse Pieper (0, 1, 1)

Anthus godlewskii

- 16 oktober 1998, Hoevenen (A) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (40V24970) (Roothaert L. / Kapellen, Roothaert N., De Mesel D.; BAHC; foto Roothaert L. arch. BAHC).

Siberische Boompieper (0, 0, 2)

Anthus hodgsoni

- 4 tot 6 november 1998, Brugge (W), Zeebrugge, voorhaven : 1 ex. (Jacobs I., De Smet G., Verbelen D. et al.; BAHC; foto's Buckens J. in *Dutch B.* 20 : 309; Van Bogaert E. in *Bird. World* 12 : 23, *Oriol.* 65 : 33).

- 18 september 1999, Theux (Lg), Oneux : 1 ex. geringd (7102597) (Rouchet J., Pirnet L. / Groupe Ornithologique Verviétois; CH; foto's arch. CH).

Het gaat om de eerste twee gevallen voor België.

Citroenkwikstaart (0, 3, 3)

Motacilla citreola

- 16 tot 18 augustus 1998, Brugge (W, Zeebrugge, voorhaven : 1 eerste-winter (Verstraete

Kortteenleeuwerik *Calandrella brachydactyla*, Zeebrugge, 18 juli 2003 (Foto: Koen Verbanck)

H., Driessens G. et al.; BAHC; video Legrand V.).

- 4 mei 2000, Kieldrecht (O), De Putten : 1 mannetje om 13u30, daarna wegvliegend naar noord-oost (Van Impe J.; BAHC).

- 21 augustus 2001, Oorderen (A), De Kuifeend : 1 eerste-winter om 09u00 (Bekaert L.; BAHC).

Waterspreeuw

Cinclus cinclus

CORRIGENDUM

- 15 november 1972, Hofstade (VB) : 1 ex. *C. cinclus ssp.* (Grootaers F. & P.; BAHC).

Deze vogel was eerder aanvaard als Zwart-buikwaterspreeuw (*C. cinclus cinclus*).

Noordse Nachtegaal (0, 19, 8)

Luscinia luscinia

- 15 augustus 1998, Beaufays (Lg), Hayen : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (32V96380) (Dumont A. / Emberiza; CH; foto's Dumont A. arch. CH).

- 30 augustus 1998, Bocholt (L) : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (37V18714) (Van

Sanden P., Gorssen J., Hurckmans J.; BAHC).

- 22 september 2000, Messelbroek (VB) : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (42V51555) (Clerckx M.; BAHC).

- 23 augustus 2001, Piringen (L) : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (43V710) (Christiaens R., Geuten J. / Tongeren; BAHC).

- 29 augustus 2002, Veurne (W) : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (43V15637) (Roothaert N., Troop J. et al.; BAHC; foto's Roothaert N. arch. BAHC).

- 5 augustus 2003, Messelbroek (VB) : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (45V10714) (Clerckx M., Herremans M. et al.; BAHC; foto's Herremans M. arch. BAHC).

- 18 augustus 2003, Nodebais (BW) : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (43V94870) (Leclercq L., Bulteau V. et al.; CH; foto Bulteau V. in Bulteau (2004) : 25).

- 20 augustus 2003, Korbeek-Lo (VB) : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (45V17162) (Vanautgaerden J. / Leuven; BAHC; foto's Vanautgaerden D. arch. BAHC).

Kleine Kortteenleeuwerik *Calandrella rufescens*, Zeebrugge, 27 april 2003 (Foto: Koen Verbanck)

Siberische Boompieper *Anthus hodgsoni*, Zeebrugge, 5 november 1998 (Foto: Patrick Beirens)

- 26 augustus 2003, Kinrooi (L) : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (Sauwens K.; BAHC; foto Sauwens K. in *Dutch B.* 25 : 353).
ADDENDUM
- 16 augustus 1993, Olne (Lg), Les Heids : 1 eerste-winter gevangen en geringd (35V01563) (Parmentier J. et al. / *Emberiza*; CH).

Blauwstaart (0, 0, 1)

Tarsiger cyanurus

- 25 tot 27 september 2001, Blankenberge (W) : 1 eerste-winter (Thoen E. et al.; BAHC; Thoen, 2001, Thoen & De Smet, 2002; foto's van Dijn M. in *Dutch B.* 23 : 369, *Natuur.oriol.* 68: 58, *Bird. World* 14 : 364; De Ruwe F. in *Dutch B.* 23 : 390, *Natuur.oriol.* 68 : 55).
Dit is het eerste geval voor België van deze soort.

Aziatische Roodborsttapuit (0, 5, 2)

Saxicola torquatus maurus

- 29 december 1998 tot 1 januari 1999, Brugge (W), Zeebrugge, achterhaven, vlakte CTO : 1 eerste-winter mannetje (Elst J., Goossens T., De Smet G. et al.; BAHC; foto Ferdinande B. arch. BAHC).
- 11 oktober 2003, Heist (W), tussen strand en Willemspark : 1 eerste-winter mannetje (Elst J., Veraghtert W., Laureijssens G. et al.; BAHC; foto's Verbanck K., Leclercq J. arch. BAHC; foto Verbanck K. in *Natuur.oriol.* 70:133).

Isabeltapuit (0, 0, 1)

Oenanthe isabellina

- 13 oktober 2003, Zeebrugge (W), voorhaven: 1 ex. (Verstraete H. et al.; BAHC; foto's Verroken L., video Bogaert F.; *Natuur.oriol.* in prep., 2006)
Dit is het eerste geval voor België van deze soort.

Blonde Tapuit (0, 2, 1)

Oenanthe hispanica

- 11 mei 2002, Lochristi (O), Bastelare, De Denen: 1 eerste-zomer mannetje, zwartkelige vorm, *O. h. melanoleuca* (Vercruysse E., Spanoghe G. et al.; BAHC; foto's Verbanck K., Adriaens P. en Legrand V. arch. BAHC).
Het betreft het eerste aanvaarde geval van Oostelijke Blonde Tapuit (*O. h. melanoleuca*) in België. De twee eerdere gevallen van Blonde Tapuit dateren respectievelijk van 1991 en 1996; de waarneming van 1991 werd gehomologeerd zonder precieze bepaling van de ondersoort (Lafontaine et al., 1992 en 1994), maar Daille & Daulne (1991) vermelden dit geval als Westelijke

Oostelijke Blonde Tapuit *Oenanthe hispanica melanoleuca*, Beervelde, 26 september 2001 (Foto: Koen Verbanck)

Blauwstaart *Tarsiger cyanurus*, Blankenberge 26 september 2001 (Foto: Marten Van Dijn)

Blonde Tapuit (*Oenanthe h. hispanica*) ; het tweede geval (1996) werd door de CH gehomologeerd als Blonde Tapuit *ssp.* (Selosse & La CH, 2002).

Kleine Sprinkhaanzanger (0, 4, 1)

Locustella lanceolata

- 1 oktober 2000, Heist (W), tussen strand en Willemspark : 1 eerste-winter (Selosse N. et al.; BAHC; foto's De Broyer A. in *Dutch B.* 22 : 314; Beirens P. en Goossens T. in *Dutch B.* 25 : 226; De Rouck K. en Verbanck K. in *Dutch B.* 25 : 228; Beirens P. in *Bird. World* 13 : 402; Willem G. in *Bird. World* 14 : 31; video Janssen L. in Plomp et al., 2001).
Een overzicht van de vijf Belgische gevallen van deze soort (inclusief het geval hierboven) werd gepubliceerd in Verbelen & De Smet (2003).

Kleine Sprinkhaanzanger *Locustella lanceolata*, Heist, 1 oktober 2000 (Foto: Patrick Beirens)

Krekelzanger (0, 4, 4)

Locustella fluviatilis

- rond 31 mei tot 26 juni 1998, en 6 tot 26 juni 1999 : Zoerle-Parwijs (A) : 1 zingend mannetje, in precies dezelfde struik in 1998 en 1999 (Kerkhofs J., Van den Schoor M., De Smet G. et al.; BAHC; foto's Beirens P. in *Oriol.* 65 : 14, *Dutch B.* 20 : 193).
- 19 september 1998, Oostende (W), Raversijde : 1 eerste-winter gevangen en geringd (6731740) (Delanghe B., Ferdinande B. & M., Vanloo E.; BAHC; foto's Ferdinande B. arch. BAHC).
- 9 juni tot 1 juli 2000, Viersel (A), Viersels Gebroekt : 1 zingend mannetje (Swaenen D. et al., med. Dupont V.; BAHC; video Janssen L. in Plomp et al. (2001))
- 18 juni 2000, Ave-et-Auffe (N), le Roptai : 1 zingend mannetje (Adriaens P., Verstraete H.,

Willem G.; BAHC; geluidsopname Verstraete H.).

Struikrietzanger (0, 4, 2)

Acrocephalus dumetorum

- 16 augustus 2003, Geel (A), Zammelsbroek : 1 eerste-winter gevangen en geringd (8532774) (Clerckx M. et al.; BAHC; Clerckx et al. (2003); foto Clerckx M. in *Oriol.* 69 : 132).
- 9 oktober 2003, Willebroek (A), Broek Denayer : 1 eerste-winter (Willemsen A.; BAHC; foto's Vandevael D. arch. BAHC).

Veldrietzanger (0, 14, 7)

Acrocephalus agricola

- 12 september 1999, Beerse (A) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (70189917) (Mostmans J.; BAHC; foto's arch. BAHC).
- 10 september 2000, Zeebrugge (W), voorhaven : 1 eerste-winter (Vanhove F., De Broyer A. et al.; CH; video Janssen L. in Plomp et al. (2001); foto Beirens P. arch. CH).
- 11 september 2000, Zwijnaarde (O) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (7433821) (De Regge N., Van Wassenhove G., De Smet G.; BAHC; foto's De Regge N.).
- 25 augustus 2001, Veurne (W) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (JP5496) (Roothaert N. / De Blankaart, Troop J. et al.; BAHC; foto's Roothaert N. arch. BAHC).
- 9 augustus 2002, Lebbeke (O) : 1 adult vrouw-tje gevangen en geringd (8187861) (Mannaert A., De Mesel D. et al.; BAHC; foto Mannaert J. in *Natuur.oriol.* 69 : 126).
- 5 september 2002, Veurne (W) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (SD2814) (Roothaert N. / De Blankaart, Troop J. et al.; BAHC; foto's Degraeve K. arch. BAHC).
- 9 augustus 2003, Bellem (O) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (7939990) (De Regge N.; BAHC; foto Deduytsche B. in *Dutch B.* 25 : 353; Nuyens C. in *Natuur.oriol.* 69 : 132).

Kleine Spotvogel (0, 7, 4)

Hippolais caligata

- 19 september 1999, Heist (W) : 1 eerste-winter (Vergauwen et al.; BAHC; foto Beirens P. in *Oriol.* 66 : 17, *Bird. World* 13 : 29).
- 30 augustus 2000, Elversele (O) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (7448042) (De Smet G., Hebbelinck M., Van Roste P. et al.; BAHC).
- 1 september 2000, Brugge (W), Zeebrugge, voorhaven : 1 eerste-winter (Vanhove F., De Broyer A. et al.; CH & BAHC; foto's Legrand V. arch. CH).
- 17 en 18 september 2000, Brugge (W), Zeebrugge, voorhaven : 1 eerste-winter (Jacobs I. & M., Elst J. et al.; BAHC; foto's Beirens P. in *Bird. World* 13 : 359; Van Bogaert E. in *Dutch B.* 22 : 316, *Mergus Nieuwsbrief* 1 : 17; Buckens J. & Goossens T. in *Oriol.* 67 : 32; video Janssen L. in Plomp et al. (2001)).

Brilgrasmus (0, 0, 1)

Sylvia conspicillata

- 14 juni tot 23 juli 1999, Maasmechelen (L), Mechelse Heide : 1 eerste-zomer mannetje, zingend, gevangen en geringd (6321555) (Gabiëls P. & J. et al.; BAHC; Gabiëls et al. (2000); foto's Gabiëls K. in *Oriol.* 66 : 133, 134).

Dit is het eerste aanvaarde geval van deze soort in België. Mogelijk ging het hier om een broedgeval maar bij gebrek aan een sluitende beschrijving van het vrouwtje en de jongen kon het BAHC dit niet bevestigen.

Provençaalse Grasmus (0, 5, 2)

Sylvia undata

- 4 tot 8 juni 2000, Kalmthout (A), Kalmthoutse Heide : 1 zingend mannetje (Elst J., Driessens G. et al.; BAHC; schets Driessens G. arch. BAHC).
- 13 november 2003 tot 25 januari 2004, Blankenberge (W) : 1 eerste-winter (Herman D. et al.; BAHC; foto Verbanck K. in *Dutch B.* 26 : 78, *Natuur.oriol.* 70: 169).

Baardgrasmus (0, 10, 5)

Sylvia cantillans

- 17, 24 en 25 april 1999, Brugge (W), Zeebrugge, Marinebasis : 1 ex., *S. cantillans cantillans* (Dupont V., Sallaets G., De Smet G., Spanoghe G. et al.; BAHC; foto Spanoghe G. arch. BAHC).
 - 30 april 1999, Jambes (N) : 1 eerste-zomer mannetje, *S. cantillans* ssp., gevangen en geringd (6631510) (Robert G., Mathieu H. / Namur Sud; CH; foto's arch. CH).
 - 27 mei 1999, Bredene (W), Spanjaardduinen : 1 zingend mannetje, *S. cantillans* ssp. (waarschijnlijk *cantillans*) (Vanwynsberghe J., Vergauwen G.; BAHC).
 - 20 en 21 mei 2001, Heist (W), Sashulle : 1 mannetje, waarschijnlijk eerste-zomer, *S. c. 'moltonii'* (Goossens T. et al.; BAHC; De Smet (2001b) De Smet & Goossens (2002); foto's Buckens J. in *Dutch B.* 24 : 80, *Bird. World* 14 : 250; geluidsopname Verbelen D. arch. BAHC; sonogram Hoste S. in *Dutch B.* 24 : 82 – 85).
 - 15 september 2002, Heist (W), Sashulle : 1 adult mannetje, *S. cantillans cantillans* (De Groote D., Dewolf J. et al.; BAHC; geluidsopname De Smet G. en sonogram Hoste S. arch. BAHC).
- De taxonomie van Baardgrasmussen is in onderzoek door de AERC TAC (2003). De ondersoort *S. c. moltonii*, waarvan het eerste Belgische geval

hierboven vermeld wordt, wordt niet erkend door Cramp (1992). Shirihai et al. (2001) groeperen onder deze naam de populaties van Corsica, Sardinië en de Balearen maar er zijn meer en meer aanwijzingen dat een belangrijk deel van de vogels van het Italiaanse vasteland tot hetzelfde taxon behoren als de eilandenpopulaties (Festari et al., 2002, Festari, 2004). Het is daarom mogelijk dat deze uitbreiding van het gekende verspreidingsgebied van *moltonii* voor een taxonomisch probleem zorgt: *S. c. cantillans* werd beschreven op basis van een type afkomstig van het Italiaanse vasteland. Als dit type tot hetzelfde taxon zou behoren als de eilandenpopulaties, moeten die in feite *cantillans* genoemd worden (en niet *moltonii*) en moet een andere naam gezocht worden voor de westelijke populaties die we vandaag kennen als *cantillans*.

Kleine Zwartkop (0, 4, 1)

Sylvia melanocephala

- 30 oktober tot 11 november 1999, Knokke (W), Zwinbosjes : 1 eerste-winter mannetje (Spanoghe G., Verbelen D., De Smet G. et al.; BAHC).

Grauwe Fitis (0, 4, 4)

Phylloscopus trochiloides

- 30 augustus 1998 tot 5 september, Blankenberge / Wenduine (W) : 1, daarna 2 ex. vanaf 31 augustus (Verstraete H., Vanwynsberghe J., Vergauwen G. et al.; BAHC; foto's Legrand V. arch. BAHC).
- 27 tot 30 september 2000, Heist (W), haag : 1 ex. (Felix R. et al.; BAHC; video Janssen L. in Plomp et al. (2001)).
- 16 tot 18 september 2002, Brugge (W), Zeebrugge, Fonteintjes : 1 mannetje (soms zingend) (Vanermen N., Verstraete H., Herman D. et al.; BAHC).

Pallas' Boszanger (0, 61, 17)

Phylloscopus proregulus

- 6 november 1998, Aywaille (Lg), in een tuin : 1 ex. (Dumoulin R.; CH; video Dumoulin R. arch. CH).
- 8 november 1998, Oostende (W), Langestraat : 1 ex. (Goethals T., Vanloo E.; BAHC; foto's Goethals T.).
- 8 tot 11 november 1998, Heist (W), haag : 1 ex. (Lens L., Goossens T., Demeulemeester M. et al.; BAHC; foto Remaut H. arch. BAHC).
- 11 november 1998, Berlare (O) : 1 ex. gevangen en geringd (UX3729) (De Mesel D., Mannaert A.; BAHC).
- 17 oktober 1999, Heist (W), Sashulle : 2 ex. (Demeulemeester M., Verroken D. et al.; BAHC).
- 12 november 1999, Brugge (W), Zeebrugge, Visserskruis : 1 ex. (Elst J., Vergauwen G., Verroken D. & L. et al.; BAHC).
- 20 en 21 oktober 2000, Heist (W), Sashulle : 1 ex. (Verroken D. & L., Beirens P. et al.; BAHC).
- 18 november 2000, Knokke (W), Het Zwin, in struiken en dennebomen tussen de dijk en de kooien : 1 ex. (Adriaens P., Vantieghem P.; BAHC).
- 19 tot 24 november 2000, Middelkerke (W) : 1 ex. (Buckens J., Spanoghe G.; BAHC; foto Buckens J. in *Oriol.* 67 : 33).
- 28 januari tot ten minste 12 maart 2001, Louvain-la-Neuve (BW) : 1 ex. (Born C.-H. et al.;

Kleine Spotvogel *Hippolais caligata*, Zeebrugge, 18 september 2000 (Foto: Patrick Beirens)

Humes Bladkoning *Phylloscopus humei*, Zeebrugge, 27 november 2003 (Foto: Koen Verbanck)

CH; foto Vansteenwegen C. arch. CH).

- 5 november 2002, Brugge (W), Zeebrugge, Marinebasis : 1 ex. (Elst J., Vergauwen G., Vanwynsberghe J. et al.; BAHC; foto Buckens J. in *Dutch B.* 25 : 72).
- 18 en 19 oktober 2003, Wenduine (W): 1 ex. (Buckens J., Beirens P. et al.; BAHC; foto Goossens T. arch. BAHC).
- 28 oktober 2003, Wenduine (W): 1 ex. (Vanermen N., Vergauwen G.; BAHC).
- 30 oktober 2003, Herselt (A) : 2 ex. gevangen en geringd (ST4485, ST4488) (Cristael A., Clerckx M. et al.; BAHC; foto's Clerckx M. arch. BAHC).
- 9 november 2003, Heist (W), Willemspark : 1 ex. (Elst J., Driessens G. et al.; BAHC).

Humes Bladkoning (0, 6, 2)

Phylloscopus humei

- 23 november 2003, Brugge (W), Zeebrugge, voorhaven : 1 ex. (Heylen W., Schurmans M., Hessel K. et al.; BAHC; foto Beirens P. in *Natuur.oriol.* 69 : 168).
- 25 en 27 november 2003, Brugge (W), Zeebrugge, voorhaven, westdam : 1 ex. (D'Hoore P., Verroken D. & L. et al.; BAHC; foto's Monticelli D., Verbanck K. arch. BAHC; foto Verbanck K. in *Natuur.oriol.* 70: 135).

Raddes Boszanger (0, 11, 6)

Phylloscopus schwarzi

- 18 oktober 1998, Bree (L), De Luysen : 1 ex. (Jacobs J., Hermans P., Corstjens L. et al.; BAHC).
- 16 oktober 1999, Korbeek-Lo (VB) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (UP4665) (Vanautgaerden J. & D., Grootjans J.; BAHC; foto's Vanautgaerden D. arch. BAHC).
- 17 oktober 1999, Machelen (O) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (7041593) (Vandenbulcke M., Packet D.; BAHC; foto's Vandenbulcke M. arch. BAHC).
- 31 oktober 1999, Oostduinkerke (W), Zeebermduinen : 1 ex. (De Smet G., Spanoghe G., Vercruysse E. et al.; BAHC).
- 7 oktober 2000, Blankenberge (W), Fonteintjes: 1 ex. (Spanoghe G., Vanermen N., Goossens T.; BAHC).
- 11 oktober 2001, Heist (W), Baai van Heist : 1

ex. (Verroken D., De Ruwe F. et al.; BAHC).

ADDENDUM

- 10 oktober 1989, Knokke (W), Het Zwin : 1 ex. (Trio R., Burggraeve G.; BAHC; foto Burggraeve G. arch. BAHC).

Bruine Boszanger (0, 14, 11)

Phylloscopus fuscatus

- 16 oktober 1999, Berendrecht (A) : 1 eerste-winter vrouwtje gevangen en geringd (UE3089) (Goris G., Kearsley L.; BAHC; foto's Kearsley L. arch. BAHC).
- 16 oktober 1999, Semmerzake (O) : 1 eerste-winter mannetje gevangen en geringd (Stevens L., Pollet J., De Smet G. et al.; BAHC; foto Spanoghe G. arch. BAHC).
- 28 oktober 1999, Brugge (W), Zeebrugge, Marinebasis : 1 ex. (Spanoghe G., Verroken D., Buckens J. et al.; BAHC).
- 30 september 2000, Heist (W), Baai van Heist : 1 ex. (Leclercq J.-A. et al.; CH).

- 5 tot 7 november 2000, Gent (O) : 1 ex. (Vercruysse E., De Smet G., Spanoghe G. et al.; BAHC).

- 14 tot 17 oktober 2001, Heist (W), Baai van Heist, Sashulle, daarna Evendijk : 1 ex. (Remaut H., De Smet G., Verstraete H. et al.; BAHC).

- 14 tot 16 oktober 2001, Brugge (W), Zeebrugge, bosje nabij de westdam : 1 ex. (Peero M., Lafontaine R.-M., De Ruwe F., De Smet G. et al.; BAHC).

- 16 tot 19 oktober 2001, Brugge (W), Zeebrugge, bosje nabij het voetbalveld : 1 ex. (Spanoghe G., Thoen E. et al.; BAHC; foto's Remaut H.).

- 20 tot 22 september 2001, Nieuwpoort (W), takkebossen aan het strand : 1 ex. (Delforge G. et al.; CH).

- 22 oktober 2001, Knokke (W), Zwinbosjes : 1 ex. (Spanoghe G.; BAHC).

- 30 november 2003, Stokkem (L), De Wissen : 1 ex. (Ovaa A., Bamps B., Beckers G. et al.; BAHC).

Bergfluit (2, 38, 2)

Phylloscopus bonelli

- 27 april 2000, Brugge (W), Zeebrugge, Marinebasis : 1 ex. (Vergauwen G.; BAHC).
- 26 augustus 2003, Nodebais (BW): 1 eerste-winter (Leclercq L., Bulteau V. et al.; CH; foto Bulteau V. in Bulteau (2004) : 25).

Iberische Tjiftjaf (0, 1, 1)

Phylloscopus ibericus

- 8 juni tot 10 juli 2001, Willerzie (N), Pont Colin : 1 zingend mannetje (Vandevyvre X et al.; CH; Vandevyvre (2002); foto Ameels M., Adriaens P. arch. CH; geluidsopname Vandevyvre X. arch. CH; sonogram Hoste S. in *Aves* 39 : 50).
- Het gaat nog maar om het tweede aanvaarde geval van deze soort voor België.

Kleine Vliegenvanger (0, 63, 17)

Ficedula parva

- 27 september 1998, Brugge (W), Zeebrugge, Marinebasis : 1 eerste-winter (Jacobs I., Remaut

Kleine Vliegenvanger *Ficedula parva*, Zeebrugge, 21 september 2001 (Foto: Koen Verbanck)

H., Jacobs M. et al.; BAHC; foto's Beirens P.)
 - 7 oktober 1998, Heist (W), Baai van Heist : 1 ex. (Verroken D. & L.; BAHC).
 - 19 oktober 1998, Brugge (W), Zeebrugge, Visserskruis : 1 eerste-winter (Adriaens P., Verstraete H. et al.; BAHC).
 - 4 november 1998, Zeebrugge (W), Visserskruis : 2 eerste-winter. (Elst J., Van Asselberghs C., Ghen M. et al.; BAHC & CH; foto Buckens J. in *Oriol.* 65 : 36).
 - 24 mei 1999, Bierbeek (VB), Meerdaalwoud : 1 eerste-zomer mannetje zingend (Walravens M., Rabosée D., Walravens C.; CH; geluidsopname Walravens M., sonogram arch. CH).
 - 10 september 2000, Zeebrugge (W), voorhaven : 1 eerste-winter (Vandevyvre X. et al.; CH; foto's Legrand V. arch. CH).
 - 23 en 24 september 2000, Zeebrugge (W), voorhaven : 1 eerste-winter (Verstraete H., Boon L.; BAHC & CH).
 - 1 oktober 2000, Heist (W), haag : 1 ex. (Farinelle C., Dujardin R. et al.; CH).
 - 25 mei 2001, Heist (W) : 1 vrouwtje of eerste-zomer (Verroken D. & L. et al.; BAHC; foto Remaut H. in *Dutch B.* 23 : 308).
 - 21 september 2001, Zeebrugge (W), voorhaven : 1 eerste-winter (Ameels M., Elst J., Vergauwen G. et al.; CH & BAHC; foto Buckens J. in *Natuur.oriol.* 68 : 75).
 - 29 september 2001, Zeebrugge (W), Visserskruis : 1 eerste-winter (Lens L., Vergauwen G. et al.; BAHC); Marinebasis : 1 eerste-winter (Vandevyvre X. et al.; CH); tegenover Marinebasis : 1 eerste-winter (Ameels M.; CH). Het gaat om drie verschillende exemplaren.
 - 14 oktober 2001, Brugge (W), Zeebrugge, gemeenteschool : 1 ad. mannetje (Adriaens P., De Smet G., Remaut H. et al.; BAHC; foto Adriaens P. arch. BAHC).
 - 30 september 2003, Brugge (W), Zeebrugge, gemeenteschool/geitenparkje : 1 eerste-winter (Elst J., De Ridder J., Verroken L. et al.; BAHC; foto Verroken L. arch. BAHC).
 - 11 oktober 2003, De Haan (W) : 1 eerste-winter (Goossens T., Heylen W., Schurmans M.; BAHC).

Rotskruiper (2, 6, 1)

Tichodroma muraria

- 23 oktober 2003, Neufchâteau (Lx), muur van het Institut St-Michel : 1 ex. (Bara F., med. Vieuxtemps D.; CH).

ADDENDUM

- oktober / november 1988, Marche-les-Dames / Namèche (N) : 1 ex. in winterkleed, verzameld nadat de vogel, opgeschrikt door een explosie van mijnwerken in de steengroeve van Dolomeuse, in een bak terecht kwam en stierf (med. Clotuche E.; CH; balg bewaard in de collectie van het zoölogisch museum van de ULg; foto's van de balg Joris A. arch. CH).

Izabelklauwier (0, 1, 2)

Lanius isabellinus

- 14 november 1999, Zeebrugge (W), voorhaven : 1 eerste-winter (Vanhove F. et al.; CH; foto's Beirens P. in *Dutch B.* 21 : 370, *Bird. World* 12 : 441, 13 : 31), Daurische Klauwier (*L. isabellinus isabellinus*) (Worfolk T., Lefranc N. in litt.).
 - 22 tot 23 september 2000, Koksijde (W),

Izabelklauwier *Lanius isabellinus*, Oostduinkerke, 23 september 2000 (Foto: Patrick Beirens)

Doornpanne : 1 eerste-winter (Staelens J. et al.; BAHC; foto's Beirens P. in *Dutch B.* 22 : 313, *Bird. World* 13 : 361; video Janssen L. in Plomp et al. (2000)).

Hoewel de specialisten het eens zijn over de ondersoort van de vogel van Zeebrugge, is dit niet het geval bij het exemplaar van Koksijde: Tim Worfolk (in litt.; BAHC) beschouwt deze vogel als een Daurische Klauwier (*Lanius isabellinus isabellinus*), terwijl Norbert Lefranc (in litt.; CH) eerder denkt aan een Turkestaanse Klauwier (*L. i. phoenicuroides*).

Roodkopklauwier (n, 119, 5)

Lanius senator

- 14 mei 1998, Gullegem (W), Bergelenput : 1 ex. (Vuylsteke H., P. & R.; BAHC; foto Vuylsteke H. arch. BAHC).

- 9 tot 22 of 23 mei 1999, Ruelle (Lx), weg van Ruelle naar St-Rémy : 1 ad. mannetje (Ravet P., Ameels M.; CH; foto's Ameels M. arch. CH).

- 14 mei 1999, Couvain (N), Aublain, Champwé :

1 ad. mannetje (Luijckx L. et al.; CH).

- 25 augustus - 10 september 2000, Heist (W), Baai van Heist : 1 juv., met Nederlandse ring (Verbanck K., Vergauwen G. et al.; BAHC; foto's van Bogaert E. in *Dutch B.* 22 : 247; Beirens P. in *Bird. World* 13 : 359, *Oriol.* 66 : 153; De Rouck K. in *Oriol.* 66 : 153).

- 11 tot 15 mei 2003, Lompret (H) : 1 ad. mannetje (Paquet J.-Y., Verroken D. et al.; CH; foto's Verroken L. arch. CH).

ADDENDA

- 8 mei 1988, Koksijde (W), Doornpanne : 1 ad. (Gruwier C.; CH).

- 22 mei 1991, Pommeroeul (H), moerassen van Harchies : 1 ad. mannetje (Selosse N. et al.; CH).

- 21 mei 1993, Antoing (H), Bruyelle, oud moeras : 1 ad. mannetje (Selosse N.; CH).

De ring van de vogel van Heist kon gedeeltelijk worden afgelezen: de vogel werd op 20 augustus 2000 geringd te Castricum, Noord-Holland, Nederland (zie van der Vliet et al., 2001).

Roodkopklauwier *Lanius senator*, Heist, 25 augustus 2000 (Foto: Koen Verbanck)

Roze Spreeuw (17, 37, 3)*Sturnus roseus*

- 10 mei 2001, Bredene (W), Spanjaardduinen : 1 ad. overvliegend naar noordoost, om 09u55 (Vergauwen G., Vanwynsberghe J., Willemyns F.; BAHC).
- 19, 20 en 22 juni 2002, Stuivekenskerke (W) : respectievelijk 1 ad. (Courtens W.; BAHC), 1 ad. mannetje en 1 eerste-zomer (De Smet G., Robbe I., Adriaens P.; BAHC), en 1 eerste-zomer (Courtens W.; BAHC).

Citroenkanarie (2, 7, 2)*Serinus citrinella*

- 23 september 2000, Libin (Lx), Claireuse : 1 mannetje, gevangen en geringd (7426605) (Roosemont F.; BAHC; video Roosemont F. arch. BAHC).
- 8 april 2001, Malmedy (Lg), Bévécé : 1 eerste-zomer mannetje, gevangen en geringd (7725277) (Degros A.; CH; foto's Degros A. arch. CH).

CORRIGENDA

- 6 oktober 1973, Jambes (N) : 1 eerste-winter mannetje, gevangen en geringd (Jerôme G., Robert G., Massart P.; CH).
- 7 maart 1982, Jambes (N) : 1 eerste-zomer mannetje, gevangen en geringd (1417081) (Massart P.; CH).

De gevallen van 1973 en 1982 waren door de CH gepubliceerd als vogels die waarschijnlijk uit gevangenschap ontsnapt waren. Ze werden herzien en zijn nu aanvaard in categorie A. Een derde geval, te Jalhay (Lg) in 1977, werd ook herzien door de CH maar is onvoldoende gedocumenteerd. Er is bovendien nog een recentelijk aanvaard geval (een eerste-winter mannetje gevangen te Awirs (Lg op 13 oktober 1993 – zie Dufourny, 1997) en de Avifauna van België (Commissie voor de Belgische Avifauna, 1967) vermeldt zes oudere gevallen. Deze waarnemingen concentreren zich duidelijk rond twee periodes: eind september – november en maart – april, die goed overeenkomen met de periodes waarin de alpiene populaties belangrijke omzwervingen maken. Ten minste de recente gevallen hebben hoofdzakelijk betrekking op immature mannetjes. Het voorkomen van de Citroenkanarie in ons land werd lange tijd als twijfelachtig beschouwd omdat de soort regelmatig werd ingevoerd als kooivogel. Het blijft uiteraard mogelijk dat bepaalde Belgische gevallen betrekking hebben op ontsnapte exemplaren. Anderzijds worden er, hoewel de invoer van wilde exemplaren en het houden van Citroenkanaries zonder gesloten voertrij tegenwoordig verboden zijn, nog steeds exemplaren waargenomen, op datums die vergelijkbaar zijn met vroeger.

Witstuitbarnsijs (1, 20, 0)*Carduelis hornemanni***ADDENDUM**

- 8 november 1997, Chiny (Lx), Moyon : 1 ad. mannetje (Dujardin R.; CH).

Witbandkruisbek (38, 36, 1)*Loxia leucoptera*

- 31 december 2003, De Haan (W) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (5X27644) (Schepens P.; BAHC; foto Schepens P. arch. BAHC).

Roodmus (3, 30, 6)*Carpodacus erythrurus*

- 1 juli 2000, Tessenderlo (L) : 1 eerste-zomer mannetje gevangen en geringd (42V52668) (Wijns L., Berghmans H. et al.; BAHC; foto's Berghmans H. arch. BAHC).
 - 1 juni 2003, De Haan (W) : 1 eerste-zomer mannetje gevangen en geringd (Schepens P.; BAHC; foto Schepens P. arch. BAHC).
 - 6 tot 21 juni 2003, Knokke (W), Zwinbosjes : 3 eerste-zomer mannetjes, zingend (Vercruysse E. et al.; BAHC; foto Verbanck K. in *Natuur.oriol.* 70 : 94); 31 juli 2003, Knokke (W), Zwinbosjes : 2 eerste-zomer mannetjes, zingend (BAHC).
 - 31 juli 2003, Koksijde (W) : 1 juv. gevangen en geringd (8264497) (D'Hert D., Demeulemeester M., Noppe S.; BAHC; foto D'Hert D. arch. BAHC).
- ADDENDUM**
- 20 september 1996, Beerse (A) : 1 juv. gevangen en geringd (38V61983) (Mostmans J.; BAHC; foto's arch. BAHC).

Witkopgors (1, 17, 1)*Emberiza leucocephalos*

- 7 november 2003, Merksplas (A) : 1 eerste-winter vrouwtje gevangen en geringd (Verlinden R.; BAHC; foto's Verlinden R. arch. BAHC).

Hybride Witkopgors x Geelgors (0, 1, 1)*Emberiza leucocephalos* x *E. citrinella*

- 26 december 2003 tot 29 januari 2004, Hoegaarden (VB) : 1 vrouwtje (Collaerts P. et al.; BAHC; foto De Rouck K. in *Dutch B.* 26 : 77).
- Deze vogel leek sterk op een Witkopgors maar vertoonde fijne, gele randjes aan de handpennen, wat wordt verondersteld een duidelijke aanwijzing te zijn van een hybride met Geelgors. Het is problematisch om een dergelijke vogel te behandelen: in de streken waar beide soorten in contact komen, is hybridisatie frequent en bezitten beide soorten op populatieniveau zeer waarschijnlijk genen van de andere – zie Panov et al (2003), die suggereren dat de kenmerken van de oostelijke ondersoort van Geelgors (*E. c. erythrogenys*) rechtstreeks geërfd werden van de Witkopgors. In deze context verliest het begrip 'zuivere vogel' uiteraard voor een stuk zijn betekenis. Anderzijds is het perfect mogelijk dat in een weliswaar globaal zuivere populatie, waarin toch af en toe vreemde genen aanwezig zijn, exemplaren van

Witkopgors *Emberiza leucocephalos*, Merksplas, 7 november 2003 (Foto: Rudy Verlinden)

een licht hybride fenotype voorkomen van tijd tot tijd, op een zuiver stochastische manier; het is niet gezegd dat zulke exemplaren noodzakelijkerwijze "meer" hybride zullen zijn dan exemplaren die ons volledig 'zuiver' lijken.

Cirlgors (125, 72, 1)*Emberiza cirlus*

- 2 april 2001, Flémalle (Lg), Les Awirs, Terril des Awirs : 1 eerste-zomer mannetje geringd (43V8180) (Fraipont R. et al. / Hesbaye; CH).
- Een (vrijwel) jaarlijkse gast tot begin de jaren '70, die tegenwoordig bijzonder zeldzaam geworden is in België: het hierboven vermelde geval is slechts het tweede in tien jaar tijd. Het vorige geval dateerde van 21 juni 1995 te Gemmenich (Lg) – zie Selosse & la CH, 2002).

Grijze Gors (24, 24, 1)*Emberiza cia*

- 5 april 2002, Houffalize (Lx), Boeur, Chenêt : 1 mannetje (Molitor B.; CH).
- Het lijkt erop dat maart – april de beste periode is om deze soort in België te zien.

Bosgors (3, 9, 1)*Emberiza rustica*

- 20 november 2003, Merksplas (A) : 1 eerste-winter mannetje (Verlinden R. / Noorderkempen; BAHC; foto's Verlinden R. arch. BAHC).

Dwerggors (6, 27, 6)*Emberiza pusilla*

- 10 tot 12 oktober 1999, Brugge (W), Zeebrugge, achterhaven, Hoge Noen, in luzerne : 1 eerste-winter (Vantieghem P., Verroken D. et al.; BAHC; foto Buckens J. in *Oriol.* 66 : 21).
- 26 oktober 1999, Willebroek (A) : 1 eerste-winter gevangen en geringd (Willemsen A.; BAHC; foto Leplat E. in *Oriol.* 66 : 21).
- 6 tot 9 oktober 2000, Hautrage (H), weiden van Grand Rieu : 1 ex. (Dufourny H., Degossely P.; CH & BAHC).
- 24 september 2001, Brugge (W), Zeebrugge, voorhaven : 1 ex. (Vergauwen G., Vanwynsberghe J., Elst J. et al.; BAHC).
- 2 maart 2002; Hulste (W) : 1 ex. gevangen en geringd (8044004) op een slaapplek van Rietgorzen (*Emberiza schoeniclus*) (Debaere J., Dupont D., Pottier T.; BAHC; foto's Pottier T. arch. BAHC).
- 7 december 2003 tot 4 januari 2004, Nieuwpoort (W), IJzermondong : 1 eerste-winter

Bosgors *Emberiza rustica*, Merksplas, 20 november 2003 (Foto: Rudy Verlinden)

Dwinggors *Emberiza pusilla*, Nieuwpoort, 10 december 2003 (Foto: Koen Verbanck)

(Devos K., Herman D., Verroken D. et al.; BAHC; foto's Buckens J. in *Dutch B.* 26 : 78; Verbanck K. in *Dutch B.* 26 : 77).

Wilgengors (1, 1, 2)

Emberiza aureola

- 18 september 2001, Brugge (W), Zeebrugge, voorhaven : 1 eerste-winter, (Gruwier C., Portier B. et al.; BAHC; Gruwier (2001)).

- 22 september 2003, Flémalle (Lg), Les Awirs : 1 eerste-winter, gevangen en geringd (8709790) (Fraipont R., Vandewer A., Burnel A. et al.; CH; foto's Farinelle C. arch. CH).

2. Niet aanvaarde gevallen

2.1. Categorie D1 (vogels van twijfelachtige herkomst).

Zwartkopgors (2, 15, 1)

Emberiza melanocephala

- 24 september 2000, Oud-Turnhout (A) : 1 ad. vrouwtje (Mostmans J., Leppens J., Berghmans H. et al.; BAHC; foto Goossens T. in *Dutch Birding* 22 : 314, *Oriolus* 67 : 34).

2.3. Categorie E (vogels afkomstig uit gevangenschap).

Pallas' Roodmus *Carpodacus roseus*: 10 november 1998, Beaufays (Lg), Hayen, 1 ex. geringd (30V69586) (Dumont A. et al. / *Emberiza*; CH; foto's arch. CH). Deze vogel had abnormaal lange achternagels.

5 oktober 2002, Brugge (W), Zeebrugge, 1 ad. mannetje (Vanhove F., Legrand V.; CH; foto Legrand V. arch. CH).

2.4. Onvoldoende gedocumenteerde gevallen

Aziatische Roodborsttapuit *Saxicola torquatus maurus* : 16 tot 27 juni 1999, Pommereul (H), 1 mannetje (CH). Een variant van Roodborsttapuit (*Saxicola torquatus rubicola*) is niet volledig uitgesloten.

IJslandse Koperwiek *Turdus iliacus coburni*: periode van 6 november tot 29 december 2000,

Brasschaat (A), 6 ex. gevangen en geringd (7X37948, 7X37968, 7X68731, 7X69866, 6X94359, 6X94447) (BAHC). Beschrijving en biometrie niet overtuigend.

Struikrietzanger *Acrocephalus dumetorum* : Bernissart (H), moerassen van Harchies, 31 oktober 1999 (CH). Onvolledige beschrijving, die andere *Acrocephalus*-soorten niet uitsluit.

Veldrietzanger *Acrocephalus agricola* : 28 april 1996, Bernissart (H), moerassen van Harchies : 1 ex. (CH) Beschrijving onvolledig, zeker voor zo'n zeldzame soort.

3 september 1996, Retie (A), 1 eerste-winter gevangen en geringd (6025957) (BAHC). De foto's, die het enige bewijs van dit geval vormden, werden kwijtgespeeld.

Brilgrasmus *Sylvia conspicillata* : 7 september 1998, Heist (W), Baai van Heist, 1 vrouwtje (CH). De beschrijving is verontrustend maar niet gedetailleerd genoeg voor een nieuwe soort voor België.

Provençaalse Grasmus *Sylvia undata* : 15 maart 2001, Westouter (W), in een tuin, 1 mannetje (BAHC).

Noordse Boszanger *Phylloscopus borealis* : 11 september 1998, Tienen (VB), 1 eerste-winter (BAHC). Beschrijving onvolledig.

Pallas' Boszanger *Phylloscopus proregulus* : 28 maart 2002, Gembloux (N), réserve naturelle de l'Escaille, 1 ex. (CH). De beschrijving sluit andere *Phylloscopus*-soorten met vleugelstrepen niet uit.

Bruine Boszanger *Phylloscopus fuscatus* : 24 september 1998, Oostende (W), Raversijde, 1 ex. (BAHC) Dit geval heeft waarschijnlijk betrekking op een *Cettia* Zanger (*Cettia cetti*).

Siberische Tjiftjaf *Phylloscopus collybita tristis* : 5 september 1998, Hodister (Lx), 1 ex. gevangen en geringd (6J0053) (BAHC); 8 november 1998, Anzegem (W), 1 ex. gevangen en geringd (UM7070) (BAHC); 21 november 1999, Anzegem (W), 1 ex. gevangen en geringd (UM7443) (BAHC); 22 november 1999, Froyennes, 1 ex (CH); 25 oktober 2001 Berendrecht (A), 1 ex. (BAHC); 2 november 2001, Piringen (L), 1 ex. gevangen en geringd (SE1192) (BAHC); 25 oktober 2001, Berendrecht (A), 1 ex. gevangen en

geringd (SD5958) (BAHC); 2 november 2001, Piringen (L), 1 ex. gevangen en geringd (SE1192) (BAHC). In al deze gevallen is noordelijke Tjiftjaf *Phylloscopus collybita abietinus* niet uitgesloten.

Withalsvliegenvanger *Ficedula albicollis* : 5 september 2003, Waha (Lx), 1 juv. (CH). Beschrijving onvolledig.

Kleine Klapexster *Lanius minor* : 22 september 2000, Yernée (Lg), 1 eerste-winter (CH). Een vluchtige waarneming en vage tot zelfs foutieve beschrijving van deze soort.

Grote Kruisbek *Loxia pytyopsittacus* : mei 2002, Kalmthout (A), broedgeval (BAHC); 15 en 16 juli 2002, Eupen (Lg), barrage de la Vesdre, respectievelijk 1 en 2 mannetjes (CH). De vogels van Kalmthout waren gewone Kruisbekken *Loxia curvirostra*; de beschrijving van de vogels van Eupen sluit deze mogelijkheid niet uit.

Roodmus *Carpodacus erythrinus* : 10 november 1998, Beaufays (Lg), Hayen, 1 imm. geringd (30V69586) (CH). Deze vogel was een Pallas' Roodmus *Carpodacus roseus*, die wellicht uit gevangenschap ontsnapte (zie ook eerder in dit rapport).

Haakbek *Pinicola enucleator* : 9 december 2002, Chiny (Lx), Izel, 2 koppels (CH). Beschrijving onvolledig.

Grijze Gors *Emberiza cia* : 1 mei 2003, Aywaille (Lg), Sougné-Remouchamps, 1 ad. (CH); 11 maart 2001, Bavikhove (W), 1 vrouwtje (BAHC). De waarneming te Aywaille was te vluchtig en de beschrijving te beknopt. De beschrijving van de vogel van Bavikhove sluit bepaalde ontsnapte exoten niet uit.

Bosgors *Emberiza rustica* : 8 november 2003, Bornem (A), 1 ex. in vlucht naar west om 09u55 (BAHC). Onvolledige beschrijving van een niet-roepende vogel, die enkel in vlucht werd gezien.

Dwinggors *Emberiza pusilla* : 12 februari 2003, Sint-Amands (A), 1 eerste-winter gevangen en geringd (8313444) (BAHC).

Zwartkopgors *Emberiza melanocephala* : 17 mei 1997, Peer (L) : 1 ad. mannetje (BAHC). Geen beschrijving.

Referenties

- AERC TAC (2003) : *AERC TAC's Taxonomic Recommendations*. Online versie : http://www.aerc.be/aerc_tac.htm
- BULTEAU V. (2004) : *Suivi de l'avifaune nicheuse en migratrice comme bio-indicateur des sites de retenue d'eau de La Bruyère en Nodebais. Année 2003*. Rapport, Plan Communal de Développement de la Nature, Beauvechain. Online versie : http://www.beauvechain.be/fr/docs_atelecharger/suivi_2003_nodebais_baguage.pdf
- CLERCX, M., H. BERGHMANS, A. CHRISTAEL & VAN KERCKHOVEN J. (2003) : Ringvangst van een Struikrietzanger *Acrocephalus dumetorum* op 16 augustus 2003 in het Zammelsbroek te Geel (A) : eerste augustus geval voor Vlaanderen. *Natuur.oriolus* 69 (3) : 132.
- LA COMMISSION D'HOMOLOGATION (2003) : Rapport de la Commission d'Homologation. Années 1998, 1999, 2000 en 2001, première partie : Espèces soumises à homologation uniquement en dehors de la Région Flamande. *Aves* 39 (2) : 115 - 122.
- COMMISSIE VOOR DE BELGISCHE AVIFAUNA (1967) : Avifauna van België. *De Giervalk* 57 (3 - 4) : 273 - 363.
- CRAMP S. (ed.) (1992) : *Handbook of the Birds of Europe, the Middle East and North Africa. The Birds of the Western Palearctic. Volume VI – Warblers*. Oxford University Press.
- DE SMET G. (2001b) : A Moltoni's Subalpine Warbler in Belgium. *Birding World* 14 (6) : 250.
- DE SMET G., ADRIAENS P., VANDEGEHUCHTE M. & DE LEDEN VAN HET BAHC (2004) : Zeldzame niet-zangvogels in België in 1998-2003. Dertigste rapport van het Belgisch Avifaunistisch Homologatiecomité. *Natuur.oriolus*, 70 (3) : 101 - 119.
- DE SMET G. & GOOSSENS T. (2002) : Moltoni's Warbler at Heist, Belgium, in May 2001. *Dutch Birding* 24 (2) : 80 - 88.
- DETAÏLLE, R. & DAULNE, J.-M. (1991) : Première observation d'un Traquet oreillard (*Oenanthe hispanica*) en Belgique. *Aves*, 28 : 215-219.
- DUBOIS P.J., LE MARÉCHAL P., OLISIO G. & YÉSOU P. (2000) : *Inventaire des Oiseaux de France. Avifaune de France métropolitaine*. Nathan / HER, Paris.
- DUFOURNY H. (1996) : Rapport de la Commission d'Homologation. Année 1993. *Aves* 33 (3) : 169 - 188.
- DUFOURNY H. (1997) : Rapport de la Commission d'Homologation. Année 1995. *Aves* 34 (4) : 195 - 223.
- FESTARI I. (2004) : Tassonomia e variabilità geografica della Sterpazzolina (*Sylvia cantillans*) in Italia. *Quaderni di birdwatching* 6 (12). Online versie : <http://www.ebnitalia.it/QB/QB012/>
- FESTARI I., JANNI O. & RUBOLINI D. (2002) : Moltoni's Warbler breeding in mainland Italy. *Dutch Birding* 24 (2) : 80 - 90.
- FRÉMONT J.-Y. & LE CHN (2000) : Les oiseaux rares en France en 1999. Rapport du Comité d'homologation national. *Ornithos* 7 (4) : 146 - 173.
- FRÉMONT J.-Y. & LE CHN (2002) : Les oiseaux rares en France en 2000. Rapport du Comité d'homologation national. *Ornithos* 9 (1) : 2 - 33.
- GABRIËLS J. & P., SAUWENS K. & VANDERYDT C. (2000) : Brilgrasmus *Sylvia c. conspicillata* voor het eerst in België (Maasmechelen, Limburg) in 1999. *Oriolus* 66 (4) : 132 - 138.
- GRUWIER C. (2001) : Wilgengors te Zeebrugge. *Dutch Birding* 23 (6) : 389.
- LAFONTAINE D., LAFONTAINE R.-M. & VAN DER ELST D. (1992) : Rapport de la Commission d'Homologation. Année 1991. *Aves* 29 (2) : 95 - 104.
- LAFONTAINE D., LAFONTAINE R.M., VAN DER ELST D. & DUFOURNY H. (1994) : Rapport de la Commission d'Homologation. Année 1992. *Aves* 31 (1) : 1 - 16.
- MERTENS J. (2000) : Een juveniele Roodstuitwaluw *Hirundo daurica* op trek gemeld in de Dendervallei. *Carpodacus* 1 (4) : 118 - 119.
- PANOV E. N., ROUBSTOV A. E. & MONZIKOV D. G. (2003) : Hybridization between Yellowhammer and Pine Bunting in Russia. *Dutch Birding* 25 (1) : 17 - 39.
- PLOMP M., BOON L. J. R., VAN DAM P., GROENEWOUDE E., HALFF R., JANSSEN L., OLIVIER R., OPPERMAN E., SALLAETS G., WASSINK A., WESTERLAKEN H. & KOK D. (2001) : Dutch Birding videojao-overzicht 2000. Videocassette. Lindschoten.
- RATY L. & LA COMMISSION D'HOMOLOGATION (2005) : Rapport de la Commission d'Homologation. Années 1998-2003, seconde partie : Espèces soumises à homologation nationale. *Aves*, 41 (3-4) : 165-208.
- SELOSSE N. & LA COMMISSION D'HOMOLOGATION (2002) : Rapport de la Commission d'Homologation. Années 1996 en 1997. *Aves* 38 (3) : 127 - 157.
- SCHÄFFER N. & A. (1999) : Der Seggenrohrsänger- ein Schicksal am seidenen faden. *Falke* 46: 180-187.
- SCHMITZ L. & MICHEL J. (2000) : Identité subsécifique, distribution et habitat des Merles à Plastron (*Turdus torquatus*) nicheurs en Belgique. *Aves* 37 (2): 33 - 45.
- SHIRIHAI H., GARGALLO G. & HELBIG A.J. (2001) : *Sylvia Warblers. Identification, taxonomy and phylogeny of the genus Sylvia*. Helm.
- THOEN E. (2001) : Blauwstaart te Blankenberge. *Dutch Birding* 23 (6) : 389 - 390.
- THOEN E. & DE SMET G. (2002) : Blauwstaart te Blankenberge in september 2001. *Natuur.oriolus* 68 (2) : 54 - 58.
- VANDEVYVERE X. (2002) : Séjour d'un Pouillot ibérique (*Phylloscopus ibericus*) à Willerzie. *Aves* 39 (1) : 49 - 51.
- VERBANCK, K. (2003c) : Kleine Kortteenleeuwrik te Zeebrugge : eerste voor Benelux. *Dutch Birding* 25 (3) : 204 - 205.
- VERBELEN D. & DE SMET G. (2003) : Vijf Kleine Sprinkhaanzangers in België in 1988-2000 en voorkomen in Europa. *Dutch Birding* 25 (4) : 221 - 234.
- VERMEERSCH G., ANSELIN A., DEVOS K., HERREMANS M., STEVENS J., GABRIËLS J. & VAN DER KRIEKEN B. (2004) : *Atlas van de Vlaamse Broedvogels 2000-2002*. Mededelingen van het Instituut voor Natuurbehoud 23, Brussel, 496 p.
- VAN DER VLIET R. E., VAN DER LAAN J. & CDNA (2001) : Rare birds in the Netherlands in 2000. *Dutch Birding* 23 (6) : 315 - 347.
- VAN DER VLIET R. E., VAN DER LAAN J. & CDNA (2002) : Rare birds in the Netherlands in 2001. *Dutch Birding* 24 (6) : 325 - 349.
- VAN DER VLIET R. E., VAN DER LAAN J. & CDNA (2003) : Rare birds in the Netherlands in 2002. *Dutch Birding* 25 (6) : 361 - 384.
- VAN DER VLIET R. E., VAN DER LAAN J. & CDNA (2004) : Rare birds in the Netherlands in 2003. *Dutch Birding* 26 (6) : 359 - 384.
- VOOUS K. H. (1973) : List of Recent Holarctic Bird Species - Non-Passerines. *Ibis* 115 : 612 - 638.
- VOOUS K. H. (1977a) : List of Recent Holarctic Bird Species - Passerines. *Ibis* 118 : 223 - 250.
- VOOUS K. H. (1977b) : List of Recent Holarctic Bird Species - Passerines (Conclusion). *Ibis* 118 : 376 - 405.
- WIEGANT W. M., DE BRUIN A. & CDNA (1999a) : Rare birds in the Netherlands in 1997. *Dutch Birding* 21 (2) : 65 - 81.
- WIEGANT W. M., DE BRUIN A. & CDNA (1999b) : Rare birds in the Netherlands in 1998. *Dutch Birding* 21 (6) : 309 - 329.